

מעדותה של דבורה ברגר על ה"שפרה" (Sperre) בגטו לודז',

1942

יום אחד הודיעו שתהיה שפרה. שפרה פירושו הסגר מוחלט. אף אחד לא יוצא מהבית, כולם יושבים בבית ודובר - לאט לאט התברר, לאט לאט הודיעו או התברר, שלמעשה הייתה כוונה להוציא את כל הילדים והחולים. הם התחילו להוציא מבתי-חולים חולים וילדים, ממש לזרוק על משאיות יהודים. הסימן היה לפי זה מאוד רע, כי כל אחד עם טיפת הבנה יודע, שהם לא מיועדים לעבודה, חולים וילדים קטנים.

אז בהתחלה, זכור לי טוב מאוד, שהדאגה היתה אליי, כי האחיות היו יותר גדולות, ההבדל בינינו 4 או 5 שנים, ככה שאיך שהוא נראו כבר יותר אנשים לעבודה.

...והיו באים גרמנים מחצר לחצר, צועקים שכולם ירדו לחצר, ומי שלא ירד ידעו שיירו בו, הודיעו ככה, אז אנשים בדרך כלל לא היו מקומות מסתור, כל דירה זה היה חדר אחד. אני זוכרת שבאותו יום שירדנו, הלבישו אותי שכבה של בגדים, כדי שאיראה יותר גדולה, בגדים של האחיות שלי, ואמרו לי כמה פעמים שאם ישאלו אותה בת כמה את, להגיד 18. אני בכלל קטנה, אז לא נראיתי, אבל בכל אופן כדי שאיראה יותר גדולה.

כל השכנים של החצר עמדו ברחוב, כולם יחד, משפחה משפחה. עמד גרמני עם שוט, והוא הצביע: ימינה-שמאלה, ימינה-שמאלה. אנשים הבינו שכנראה ימין זה נשאים, כי אלה היו הצעירים. שמאלה הלכו היותר מבוגרים. איך שזה נראה אותו רגע לגרמני למעשה.

המבוגרים מאוד, הזקנים, הלכו לצד שמאל, והילדים גם כן. אחותי הגדולה הלכה לצד ימין, היא באמת נראתה יותר גדולה, יותר מפותחת. ההורים נלקחו לצד שני. האמא בכל אופן הייתה בצד שני. אבל משום מה, כשהגרמני הגיע אלי - הוא בדרך כלל לא ניהל שיחות עם אף אחד, הוא הצביע עם השוט ובזה זה נגמר- אינני יודעת למה, אבל הוא אמר את המשפט הזה, שאני אזכור אותו תמיד: דרך ניט טוט שלאגן. פירושו: אותך אני לא רוצה להרוג. או להרביץ למוות. והוא שאל אותי: ווהין ווילסטו געהן? לאן את רוצה ללכת? מתוך הרגשות אני זוכרת שכולם הראו והצביעו לצד האחיות שלי. לי לא היה ברור שאלה לעבודה. ברגע כזה ילד לא חושב. מצד שני ראיתי את אמא. באופן טבעי, אני חושבת, וכל ילד היה נוהג כך, הלכתי לצד אמא. רציתי להיות על יד האמא. זה כל מה שרציתי באותו רגע. הלכתי לצד האמא. לצד זה העבירו גם את אבא ואת אחותי השניה.

ש. עם האמא?

ת. עם האמא. זאת אומרת, הצד לגירוש.

ש. ורק אחותך היתה?

ת. רק הגדולה נשארה. אני עוד ראיתי שאחותי עשתה לי תנועות של כעס, למה אני עושה, אבל אני לא יודעת למה אני הולכת. כל מה שרציתי זה להיות עם אמא, וזה עשיתי. אחר כך העלו אותנו. לאותם אנשים שנשארו אמרו לחזור לבית, אבל זה היה כבר לכולם מובן, וכל אלה שנלקחו לצד שמאל העלו על עגלות.

מקור: ארכיון יד ושם 7033 – O.3.